

УДК 658.1

О.В. Стаматін

Харківський національний економічний університет, Харків

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ТЕХНІКО-ТЕХНОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

В сучасних умовах господарювання задля отримання запланованих економіко-соціальних результатів діяльності підприємства необхідно використовувати ефективні методи з формування та підтримки його економічної безпеки. Доцільність приділення великої уваги питанням безпеки обумовлена різноманітними факторами. З одного боку, підприємство в умовах обмеженості ресурсів, що характерні для сучасного ринку, може виступати як джерело певних видів економічних ресурсів (фінансові можливості, виробничі потужності, технологічні здобутки, висококваліфікована робоча сила й тощо). З іншого боку, для вітчизняного ринку недосконалої конкуренції, на жаль, характерне застосування суб'єктами господарювання методів сумлінної конкуренції, що негативно впливає на заплановані економічні результати діяльності підприємств. Отже, розвиток й впровадження новітніх методів з планування, організації та управління економічною безпекою на підприємстві виступає умовою його ефективної, результативної діяльності. На жаль, виробничі фонди вітчизняних промислових підприємств (переважно державної власності) характеризуються великим зносом, більшість обладнання виготовлено ще на початку минулого століття, отже технології виробництва, які використовуються, не можна змінювати корінним образом. А саме, фактори виробництва, до яких можна віднести виробничі фонди, безпосередньо впливають на якість продукції та її собівартість, що в свою чергу, обумовлює конкурентоспроможність виробів та обсяги продажів. Тому дуже важливо в процесі управління розробляти й впроваджувати заходи щодо оновлення (або поповнення) техніко-технологічної бази підприємства, яка і є об'єктом уваги техніко-технологічної безпеки господарюючого суб'єкту. Слід зазначити, що техніко-технологічна безпека є важливою функціональною складовою економічної безпеки підприємства.

Питанням управління економічною безпекою приділено роботи багатьох вітчизняних й зарубіжних вчених, а саме: О.В. Ареф'євої, Г. Дарнопиха, Б. Губського, Ф.І. Євдокимова, Н.В. Федорової, М.М. Єрмошенко, В.П. Пономарьова, В.Л. Тамбовцева та ін.

Детального розкриття набули питання сутності поняття економічної безпеки на всіх інституціональних рівнях, уточнення переліку основних її функціональних складових, кількісного оцінювання її рівня. На наш погляд, менш розробленими залишаються методичні підходи з формування та організації саме функціональних складових економічної безпеки підприємства та визначення основних захо-

дів щодо їх підтримки та забезпечення. Все це обумовлює необхідність удосконалення методичного інструментарію з формування техніко-технологічної безпеки як функціональної складової економічної безпеки підприємства.

По-перше, доцільно визначити сутність техніко-технологічної безпеки підприємства як стан найбільш ефективного використання його техніко-технологічної бази з метою досягнення економічних та соціальних цілей розвитку підприємства в умовах конкуренції і господарського ризику. Така трактовка визначає основним об'єктом дослідження техніко-технологічну базу виробництва, враховує можливі загрози та небезпеки, які виникають в процесі діяльності у зовнішньому та внутрішньому середовищі, та передбачає досягнення в процесі експлуатації обладнання не лише економічних цілей (підвищення обсягів виробництва, зменшення собівартості продукції, зниження відсотку браку), а й соціальних (формування сприятливих умов для виконання працівниками виробничих завдань: ергономічні характеристики обладнання, оптимальні норми виробітку, виробничі дисципліна). Слід також зазначити, що більшість авторів акцентує увагу на відповідності або порівнянності існуючих технічних та технологічних характеристик світовим аналогам. На нашу думку, відповідність найкращим світовим аналогам є актуальною, перш за все, для підприємств, які функціонують на міжнародному ринку, а для підприємств, продукція яких реалізується на внутрішньому ринку, таке порівняння не завжди є оптимальним з позиції оптимізації витрат, оскільки «високі» технології є достатньо витратними, що підвищує собівартість виробу при не завжди необхідному покращенні якості. Отже, вибір еталону доцільно здійснювати за певних умов для конкретного підприємства.

Аналіз літературних джерел щодо сутності техніко-технологічної безпеки підприємства, її задач та цілей дозволив визначити основні напрямки її підтримки та запропонувати методичний підхід до її формування.

Запропонований підхід передбачає використання шахової матриці (рис. 1), координатами позиціонування в якій є наступні критерії: рівень використання техніки та рівень використання технології. Такий поетапний вибір необхідних методів організації обумовлено впливом запропонованих критеріїв на сутність та результат можливих рішень з підтримки чи підвищення техніко-технологічної безпеки підприємства.

На першому етапі доцільно оцінити рівень використання техніки з метою визначення можливості

та доцільності використання певних заходів для забезпечення безперервного процесу виробництва, зменшення простоїв, удосконалення обслуговування виробничих фондів.

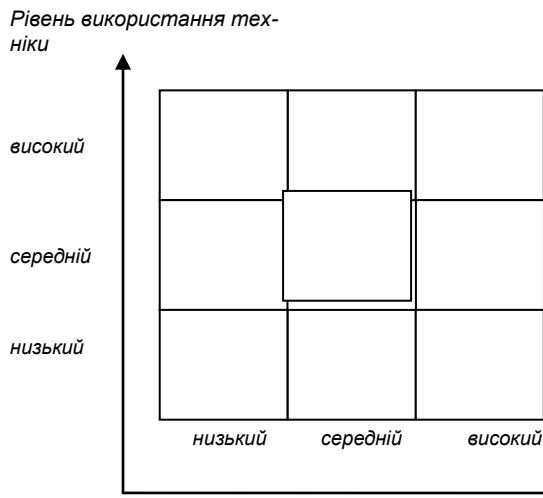

Рис. 1. Матриця вибору заходів з формування техніко-технологічної безпеки підприємства

На другому етапі необхідно визначити досконалість використовуваних технологій за такими характеристиками як прогресивність, енергоємність, матеріалоємність, трудомісткість.

Третій етап передбачає визначення позиції підприємства в матриці заходів, які визначають конкретні набори програм та проектів з формування тех-

ніко-технологічної безпеки підприємства, враховуючи два запропоновані критерії позиціонування, які визначено на першому та другому етапах.

Запропоновані критерії рівня використання техніки та технології необхідно оцінити якісно за нем досягнення: високий, середній та низький, що обумовлює наявність дев'яти квадрантів в матриці, для яких характерний відповідний набір програм підтримки чи формування техніко-технологічної безпеки підприємства.

У зв'язку з об'єктивною необхідністю постійного спостереження та оцінювання рівня безпеки підприємства використання запропонованої матриці дозволяє наочно визначити своєчасність використання певних заходів, зробити висновок про їх доцільність для підприємства, та надасть можливість прогнозувати тактичні дії з формування безпеки у перспективі.

Основними напрямками дослідження є методичні рекомендації до кількісного оцінювання запропонованих критеріїв та розробка програми заходів для кожного з квадрантів матриці.

Список літератури

1. Козаченко Г.В., Пономарев В.П., Ляшенко А.Н. *Экономическая безопасность предприятия: сущность и механизм обеспечения: монография.* – К.: Либра, 2003. – 280 с.
2. Бланк И.А. *Инвестиционный менеджмент* – К.: Эльга – Н. Ника – центр, 2001. – 448 с.